

УДК 340

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.41>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ НОВАЦІЙ ПРИ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Мулик К.Т.,
аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7197-0061>
e-mail: catherinefm688@gmail.com

Мулик К.Т. Організаційно-правові аспекти новацій при досудовому розслідуванні злочинів.

В органах досудового розслідування є глибинна проблема додержання процесуальних прав у процесі здійснення їх діяльності з метою усунення і недопущення до подальшої протиправної діяльності, потрібно запроваджувати нові методи контролю та здійснити прогнозування наявних з огляду на те що суб'єктивні складові проявляються у позитивних та негативних тенденцій розвитку. У статті розкривається теоретична генеза та зміст новацій при розслідуванні кримінальних правопорушень.

В нинішньому часі визначається, що ефективність організаційно-правових засад діяльності органів досудового розслідування багато в чому визначається знаннями її суб'єктами логічної послідовності та способів зв'язку дій (операцій), що утворюють кожен з організаційно-правових засад діяльності органів досудового розслідування, які використовують інноваційні технології з метою досконалого розслідування злочинів. Досліджено авторами особливості змісту організаційно-правових засад діяльності органів досудового розслідування, що реалізується уповноваженими органами на досудовому розслідуванні, що визначається своєю процедурною специфікою процесуальної та службової діяльності. Пропонуються авторські критерії виділення нових процесів у використанні розслідування злочинів та кримінальних проступків на основі організаційно-правових засад діяльності органів.

Ефективність діяльності органів досудового розслідування безпосередньо визначається упорядкованістю дій керівників та підпорядкованих суб'єктів слідчих та дільників. Організаційно-правові засади діяльності органів досудового розслідування багато в чому визначається знаннями її суб'єктами логічної послідовності та способів зв'язку дій (операцій), що утворюють кожен з організаційно-правових засад діяльності органів досудового розслідування. У статті обґрунтовано наукова послідовність дій із відомостями що дозволить керівникам органів розслідування розслідувати злочини виключити в дії оперування даними, що не потрібні в конкретній ситуації, мінімізувати інформаційний пересуд, підвищити смислову відповідність між запитом та отриманою інформацією, що дозволяє зняти невизначеність ситуації, що склалася у підпорядкованих органах.

Проаналізовано новації при роботі з інформацією, що забезпечує узгодженість усіх компонентів інформаційної системи, об'єднує в собі систему інформації, її носіїв та джерела, персонал, методи, способи технології інформаційної роботи, оргтехніку та програмно-апаратні комплекси, інформаційні процеси, комунікації (зв'язки) між названими компонентами та адресатам інформації (суб'єктів керування).

Ключові слова: організаційно-правові засади діяльності органів досудового розслідування, розслідування злочину, новації на досудовому розслідуванні, слідчі органи, слідчі підрозділи, документування злочинів.

Mulyk K.T. Organizational and legal aspects of innovations in pre-trial investigation of crimes.

Pre-trial investigation bodies have a profound problem of observance of procedural rights in the course of their activities with a view to eliminating and preventing further illegal activities, and it is necessary to introduce new control methods and to forecast the existing ones, given that subjective components are manifested in positive and negative development trends. The article reveals the theoretical genesis and content of innovations in the investigation of criminal offenses.

At present, it is determined that the effectiveness of the organizational and legal framework of pre-trial investigation bodies is largely determined by the knowledge of its subjects of the logical sequence and methods of linking actions (operations) which form each of the organizational and legal frameworks of pre-trial investigation bodies which use innovative technologies with a view to perfect investigation of crimes. The authors study the specific features of the content of the organizational and legal framework for the activities of pre-trial investigation bodies implemented by the authorized bodies during pre-trial investigation, which is determined by their procedural specifics of procedural and official activities. The author proposes the author's own criteria for allocating new processes in the use of investigation of crimes and criminal misdemeanors based on the organizational and legal framework of the bodies' activities.

The effectiveness of pre-trial investigation bodies is directly determined by the orderliness of the actions of managers and subordinate subjects of investigators and detectives. The organizational and legal framework of pre-trial investigation bodies is largely determined by the knowledge of its subjects of the logical sequence and methods of linking actions (operations) which form each of the organizational and legal frameworks of pre-trial investigation bodies. The article substantiates the scientific sequence of actions with information which will allow the heads of investigative bodies to exclude from the actions of data handling which are not required in a particular situation, minimize information overload, increase the semantic correspondence between the request and the information received, and thus remove the uncertainty of the situation in the subordinate bodies.

The author analyzes innovations in the work with information which ensures the consistency of all components of the information system, combines the system of information, its carriers and sources, personnel, methods, techniques of information work, office equipment and software and hardware systems, information processes, communications (links) between these components and addressees of information (management entities).

Key words: organizational and legal framework of pre-trial investigation bodies, crime investigation, innovations in pre-trial investigation, investigative bodies, investigative units, crime documentation.

Постановка проблеми. З початком введення в Україні правового режиму воєнного стану слідчими підрозділами вживаються заходи, визначені кримінальним процесуальним законодавством України щодо забезпечення повного, всебічного та неупередженого розслідування злочинів за основними фактами учинення злочинів.

Наукові розробки у сфері вирішення проблем досудового розслідування розкривають Плетньов О.В. «який зазначає Українська держава, долаючи свій тяжкий, але водночас незворотній шлях до ЄС та НАТО, робить впевнені кроки у реформуванні державних інституцій та приведенні власного законодавства до європейських стандартів. Однією за наймасштабніших проблем врегулювання питань реформ сьогодні є зміна діяльності правоохоронної системи». На наш погляд зміни трансформують кримінальний процес який певною мірою стає удосконаленим із застосуванням нових засобів реагування на сучасні злочини.

Відповідно до статті 55 Конституції України «права та свободи людини і громадянина захищаються лише судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» [1].

Результати дослідження. В Україні напрацьовується механізм створення інформаційного продукту (мобільного застосунку) для автоматизації процесу документування воєнних злочинів. Відповідно до частини третьої статті 25 Закону України «Про Національну поліцію» поліція може створювати власні реєстри та бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, відносин документообігу, а також бази даних, що формуються в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності відповідно до закону, та інформаційно-аналітичні системи (у тому числі міжвідомчі), необхідні для виконання покладених на неї повноважень.

Особливості збору відомостей за допомогою вивчення справи у службовій діяльності містить у собі конкретний пошук з автоматизованих баз даних, з особливими методами опитування. Підготовка збору даних «охоплює собою дії, спрямовані на отримання, відображення, редагування даних, що збираються в одному місці, приведення їх у стан, зручне для сприйняття адресатом і подальшої обробки». Інформація при надходженні до органу досудового розслідування первино обробляється різними каналами від об'єкта до суб'єкта управління. «Обробка включає дії з введення зібраних відомостей в задалегідь підготовлені форми; подання у формі (формалізацію); зберігання та видачу у встановлений час» [6, ст. 155].

Згідно з абзацом першим частини першої статті 106¹ Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) інформаційно-телекомунікаційна система досудового розслідування – це система, яка забезпечує створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні.

Як передбачено частиною другою статті 106¹ КПК України слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд, а також захисник (за його згодою) використовують, а інші учасники кримінального провадження можуть використовувати інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування під час реалізації своїх повноважень, прав та інтересів, передбачених цим Кодексом, за умов та в порядку, що визначені положенням про таку систему.

Тому створення інформаційного продукту (мобільного застосунку) для автоматизації процесу документування воєнних злочинів повинно відповідати положенням кримінального процесуального законодавства України, а також узгоджуватися з окремими вимогам, визначеними іншими нормами законодавства України, зокрема:

Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах»;

загальним вимогам до програмних продуктів, які закуповуються та створюються на замовлення державних органів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2009 року № 869; постанові Кабінету Міністрів України від 04 лютого 1998 року № 121 «Про затвердження переліку обов'язкових етапів робіт під час проектування, впровадження та експлуатації засобів інформатизації».

Проблемні питання, які виникають на етапі реалізації мобільного застосунку у досудовому розслідуванні виникають із запровадження системи та забезпечення сфери захисту даних. Варто зазначити відповідний механізм буде діяти для реалізації питань досудового розслідування, з метою збирання даних від наданої інформації суб'єктами, основне забезпечити доступ до інформації уповноваженим особам. Відповідно до Наказу Національної Поліції України від 29 жовтня 2018 року № 945 року, визначено основних суб'єктів з питань доступу до інформації, що становлять службу таємниці. Аналізуючи наказ, варто зробити висновки, що органами досудового розслідування у здійсненні оперативно-розшукових заходів визначено відомості про: підприємства, установи, їх негласні зустрічі форми, методи тактичної діяльності та оперативні плани, щодо розшуку безвісно відсутніх, злочинців, перелік речовин, відомості про перехоплення злочинців, та відомості про особливо тяжкі злочини, схеми, особисті кримінальної обстановки, плани їх протидії, технічні заходи та їх висновки з метою протидії порушенням, забезпечення безпекових та охоронних відомостей та НСРД перелік не є вичерпний.

Удосконалення співробітництва з Міжнародним кримінальним судом, обсяг і порядок якого визначається статтею 216 КПКУ, що матиме результат сприйняття у притягненні до кримінальної відповідальності осіб та приведення законодавства України у міжнародний рівень що відповідатиме співробітництву між державами.

Уповноважений правоохоронний орган на законодавчо закріплених повноваженнях має вичерпний перелік завдань, на мою думку, Служба безпеки здійснює збір розвідувальних та узагальнених матеріалів, які стосуються за наявності обґрунтованих і достатніх підстав вважати, що проведені операції містять ознаки злочину.

Наприклад, у свою чергу система взаємодії СБУ із Держфінмоніторингом у сфері фінансових злочинів має механізм для опрацювання, аналізу переданих узагальнених даних для ведення досудового слідства.

Система взаємодія деяких елементів фінансового моніторингу досить нерозвинена і нині потребує новацій та конструктивних змін, задля підвищення якості співпраці таких суб'єктів та досягнення результативності у здійсненні протидії злочинам у сфері незаконної легалізації [3, ст. 15]. Боротьба із злочинами пов'язаним із корупцією стоїть дуже гостро на процесі «об'єднання сил у протидії відмиванню злочинних коштів, варто згадати про створення міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування, що має назву eCase MS.

Основна система оптимізації досудового розслідування антикорупційних органів України інтегрована з Єдиним реєстром досудових розслідувань та системами судових органів, що дозволить НАБУ, САП та ВАКС взаємодіяти онлайн [12]. Ефективність прийнятих рішень по взаємодії органів потребує часу з метою аналізу ефективності або недоцільності прийняття відносних змін до системи.

Отже система має бути протестована на етапі досудового розслідування та відповідати якісній обстановці з основними критеріями швидкого реагування, що відповідає оперативній обстановці та потребує подальших наукових розробок та досліджень. [3, ст. 16].

Організаційно-правові засади діяльності – це основні елементи які складають операції та погодженні позиції посадових осіб уповноважених на ведення досудового розслідування «з вироблення, оформлення та реалізації процесуальних і непроцесуальних керівничих впливів щодо підлеглих їм співробітників, державних службовців, працівників та інших органів».

Особливості методології інформаційно-правових засад діяльності органів досудового розслідування «є створення та підтримання в актуальному стані інформаційної системи, що задовольняє врегулювати потреби начальника органу досудового розслідування щодо злочинів у яких містяться відомості, необхідні та достатні для формування, оформлення та реалізації керуючих впливів, щодо підлеглих органів, підрозділів та співробітників» [5; с. 64]

Перерозподіл організаційно правових функцій залежить від особливостей організації правових засад діяльності органів розслідування така група містить у собі такі засади, як: інформаційні аналітичні, прогнозування та і планування «де суб'єкт управління підрозділами (посадовими особами), що спеціалізуються на розслідуванні злочинів, вирішує двоєдине завдання: усвідомлює суть проблеми, що виникла в ході створення або функціонування підрозділу, і визначає в управлінському рішенні модель поведінки в ситуації, що склалася».

Варто вкласти у групи організаційно-регулюючих функції «де суб'єкт упорядковує дії підрозділу щодо виконання раніше прийнятих управлінських рішень, що регулює його поведінку в процесі практичного вирішення проблем, які виникли». Організація діяльності територіальних органів досудового розслідування злочинів безпосередньо визначається упорядкованістю дій суб'єктів, які здійснюють керівництво слідчими та дізнавачами [4; с. 11].

Висновки. Отже, використання новітнього інформаційного застосунку на досудовому розслідуванні уповноваженими органами, основного продукту, щодо фіксації воєнних злочинів, зараз на першому місці створить засоби для забезпечення документування першочергових дій слідчих (розшукових) дій на місці події. Таким чином, на нашу думку, вирішення проблем гармонізації кримінального законодавства у відповідність до європейських стандартів зумовлює впровадження нових засобів реагування на злочини здійснення оперативних-розшукових заходів уповноваженими органами може позитивно вплинути на боротьбу із злочинністю.

Тому аналіз діяльності реагування на злочини має на меті визначення нові способи захисту для подальшого запровадження в ефективній роботі, щодо виконання своїх завдань оперативними підрозділами, а саме в реформах правоохоронної системи враховувати міжнародний досвід західних партнерів для проведення гласних та негласних процесуальних дій, «котрі здійснюються поліцією під керівництвом прокурора або (поліцейськими агентами, детективами, США) та спеціально уповноваженими особами (Велика Британія, США та ін.)» [3, с. 83].

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.09.2023).
2. Кримінальний процесуальний кодекс / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, 11-12, 13, ст. 88.
3. Журнал східноєвропейського права. Організаційно-правові аспекти інституційної взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії та боротьби із легалізацією злочинних доходів 2021. No 90. UPS: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86771/1/Rieznik_laundering.pdf.
4. Національна поліція України. Законодавство. Роз'яснення. Коментар / за заг. ред. О.В. Тахтая. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 540 с.
5. Управління органами Національної поліції України: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В. Сокурєнка. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.
6. Юридичний Бюлетень. Випуск № 23. 2021. UPS: 19.pdf (oduvvs.od.ua).